

John Westmoreland: På västfronten intet nytt – filmrecension

[Ur [Counterfire](#), 31 oktober 2022. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Bild:Netflix

Erich Maria Remarques roman *På västfronten intet nytt* från 1929, grundade sig på hans egna erfarenheter som tysk soldat under Första världskriget. Den blev en internationell storsäljare som inspirerade antikrigs- och pacifistiska rörelser på 1930-talet.

Lewis' Milestones film av boken släpptes 1930, och var den första i en genre som skildrar krigserfarenheterna på ett riktigt sätt ur soldaternas synvinkel, och brottas med ett världskrigs obegripliga, meningslösa och barbariska väldiga omfattning.

Filmens antikrigsbudskap var på 1930-talet så starkt att nazistiska stormtrupper gjorde det till sin uppgift att förstöra den. De kastade stinkbomber och utlöste brandalarm på biograferna och angrep publiken som lämnade dem. Remarque flydde från Tyskland 1933, men han syster Elfriede blev kvar. Hon arresterades, ställdes inför en "Folkdomstol" och halshöggs 1942 för att ha hjälpt motståndsrörelsen. Efter kriget förbjöds både boken och filmen i Tyskland och Österrike.

Nu har Edward Berger (regissör), med tillstånd från Netflix, givit oss den första tyskspråkiga omarbetningen. Det är ett vida hyllat mästerverk som återskapar filmen för en modern publik, vare sig den är kunnig om Första världskriget eller inte.

Förvånande nog, eller kanske inte, finns några opponenter beredda att rikta anklagelser mot Berger för att utnyttja filmen för att vränga till historien för att passa en lömsk protysk agenda. Det kan vara lämpligt att börja med vad Berger har lagt till intrigen.

Tysk propaganda?

I en recension av filmen i *Wall Street Journal*,¹ hävdar John Anderson att Edward Berger ”förvränger historien på ett germanskt sätt, ibland med upprörande resultat”. Varför det ålderdomliga ”germanskt”, kan man undra. Anderson invänder mot att Berger har lagt till scener ”som inte finns i boken”, inklusive undertecknandet av vapenstilleståndet (Anderson tror att det är Versaillesfördraget) i Compiègne, och han påstår att Berger visar:

... hur de hämndlystna franska generalerna ... trycker ner sina skoningslösa [kapitulations-] villkor i halsen på de fredssökande tyskarna, under ledning av Matthias Erzberger (Daniel Bruhl). Dessa scener helgonförklarar den historiska ståndpunkten att [Versaillesfördragets] betungande villkor ledde till Hitler och Förintelsen.

Även om vi bortser från den ganska uppenbara punkten att både Hitler och Neville Chamberlain, och de flesta moderna historiker, ansåg att Versaillesfördraget ledde till Tredje riket och Andra världskriget, så har Anderson fullständigt missförstått varför ändringarna har lagts till.

Berger har använt krigets sista veckor till att visa krigets fullständiga meningslöshet och den tyska högsta militärledningens föraktliga patriotiska spel för gallerierna när de insisterade på att ”fortsätta strida” från bakom ett mahognybord. Den högsta ledningen hatade Erzberger för att han försökte få slut på slaktandet ”och sålde ut fosterlandet”. Långt från att vara tysk propaganda borde budskapet vara uppenbart för alla: krig är meningslöst och omänskligt.

Filmen gör också upp med de myter som de tyska generalerna spred i slutet av kriget. Till exempel myten som hävdade att den tyska armén förråddes av ”socialister och judar” som högg soldaterna i ryggen när de var nära seger.

Att Berger prioriterar detta för en tysk publik ska absolut lovordas. Och därmed ger de tillagda scenerna filmens intrig en historisk fortsättning i bokens anda.

Skönhet mitt i barbariet

På västfronten intet nytt är ägendomligt vacker för att vara en film full av blod och en ohygglig verklighet. Filmen börjar med en vy över en skog i norra Tyskland en tidig morgon. Lodräta tagningar som visar morgonhimlen genom träden byts till en sekvens tagen från en drönare över trädtopparna, och byts återigen till ett helt tyst slagfält: brunt, trist och livlöst förutom de fräsande spåren av ett maskingevär.

Scener med mycket lite dialog är skrämmande på ett sätt som ökas av Volker Bertelmanns kusliga musik. En del av filmens vackraste bilder visar gryning och skymning vid fronten, när det är tyst

---

1 [WSJ](#), 27 oktober 2022.

och stilla. En grå himmel som slits itu av det orangea ljuset från en lysgranat används flera gånger. Många soldater måste ha känt det motsägelsefulla i ett så vackert ögonblick mitt under fasorna.

Användandet av kontraster i både bild och dialog utnyttjas på ett imponerande sätt för att utforska samma teman som i Lewis Milestones version. Exempelvis framställs den mäktiga och oförsonliga tyska krigsmaskinen, som återanvänder både människor och uniformer som tagits av liken vid fronten, och beordrar pojkar till en fruktansvärd död, lika kraftfullt som i den tidigare versionen.

En annan kontinuitet med versionen från 1930 är den tid som läggs på samtal om vilken sorts liv de kommer att återvända till när striderna upphör. Där finns insikten att män som har tvingats kämpa som djur aldrig kommer att bli desamma som pojkarna som lämnade hemmet.

Felix Kammerer spelar den centrala rollen som Paul Bäumer mycket verkningsfullt. Hans pojkaktiga ansikte säger mer än ord till publiken. Han och hans vänner, Albert Kropp (Aaron Hilmer), Franz Müller (Moritz Klaus) och Tjaden (Edin Hasanovic), får vägledning av korpralen "Kat" Katczinsky (Albrecht Schuch).

Kat är pojkarnas verkliga hjälte. Han är pålitlig under strid och vet också hur man får mat, en vara som är mycket viktigare för pojkarna än medaljer. Kats och Pauls relation används för att utforska den förestående återkomsten till det civila livet. Kat är en obildad skomakare med en hustru som han älskar, och oroar sig för om han någonsin kommer att kunna återgå till "det normala". "Alla kommer att vilja veta om vi har varit i närstrid. Vi kommer att gå omkring som resenärer från det förflutna."

Kvinnliga rollfigurer saknas till stor del i filmen. Det är en skillnad från Milestones version. Denna gång syns kvinnorna i bakgrunden. Ändå är de alltid med i de samtal som pojkarna har. Frånvaron av kvinnor och kärlek utgör en annan kontrast som tydliggör de skrämde unga människors ensamhet vid fronten. Franz har tagit med en kvinnas halsduk till lägret, och den blir en eftersökt ägodel, en chans att hålla något varmt och kvinnligt. Det är ett annat tema som utvecklas bättre med hjälp av subtila bilder snarare än förklarande dialog.

Slutet är lika vackert och tragiskt som resten av filmen, och är en passande variation av den ursprungliga versionen.

På västfronten intet nytt är ett mästerverk på flera nivåer. Mitt råd är att titta på den minst två gånger. Den första gången för historien, och den andra för konsten. Det är en av de mest rörande filmer om krig som vi någonsin kommer att se.